

Täysistunto

Keskiviikko 19.2.2020 klo 13.59—18.38

4. Keskustelualoite velkaantumiseen liittyvistä ongelmista

Keskustelualoite KA 2/2019 vp

Keskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Päiväjärjestyksen 4. asiana on ajankohtaiskeskustelu velkaantumiseen liittyvistä ongelmista.

Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Ritva Elomaa 10 minuutin puheenvuorolla. Seuraavan puheenvuoron käyttää oikeusministeri Anna-Maja Henriksson 5 minuutin mittaisena. Tämän jälkeen myönnän harkitsemasani järjestyksessä minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan V-painikkeella ja keskusteluun varataan kaikkiaan puolitoista tuntia.

Keskustelu

14.01 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aluksi kiitän puhemiesneuvostoa siitä, että tämä tärkeä asia, velkaantuminen, on tänään salikeskustelussa. Samoin kiitän niitä edustajia, jotka allekirjoittivat tämän keskustelualoitteen. On erittäin hieno asia, että allekirjoituksia tuli yli puoluerajojen.

Arvoisa puhemies! Velkaantuminen Suomessa on ollut jo pitkään kasvu-uralla. Tämän trendin ei saa antaa jatkua. Vuoden 2019 aikana ulosoton perintätoimien kohteena oli peräti 562 144 henkilöä. Suomen Asiakastiedon mukaan vuonna 2019 yksityishenkilöille rekisteröitiin ennätysmäärä maksuhäiriömerkintöjä. Lukumäärä oli vajaa 1,9 miljoonaa. 387 000 — näin monella on maksuhäiriömerkintä. Hiljaiseksi vetää. Tämäkin luku on uusi ennätys.

Miettikää, hyvät kollegat, kuinka suuresta ongelmasta on kyse. Nykytilanne on hälyttävä, ja on päivänselvää, että velkaongelmat räjähtävät käsiin jo lähitulevaisuudessa, ellei asialle tehdä pikaisesti jotakin. Yleinen talous- ja työllisyystilanne vaikuttaa luonnollisesti velkaantumiseen, joten toivon vilpittömästi hallitukselta onnistumisia tällä rintamalla. Se on Suomen etu.

Tarvitaan purevia toimia velkaongelmien voittamiseksi. Ensinnäkin on panostettava velkaantumisen ennaltaehkäisyyn, esimerkiksi talouskasvatuksen ja varhaisen vaiheen neuvonnan sekä muiden tukitoimien kehittämiseen. Myös tuotteiden ja palvelujen markkinointiin tulee kiinnittää huomiota. Toiseksi meidän on panostettava velallisten aseman parantamiseen. Veloissa kärvisteleviltä ei saa sammuttaa toivonkipinää paremmasta huomisesta. Ylivelkaantumisen taustalla on valtava syiden kirjo, ja usein nämä syyt ovat varsin inhimillisiä. Vähävaraisten suomalaisten velkaongelmat saattavat saada alkunsa yhdestä pienestä sairaalamaksusta. Kolmanneksi velkaantumiseen liittyvää lainsäädäntöä on arvioitava ja kehitettävä jatkuvasti. Valtionjohto ei voi vain sivusta seuralla vuositolkulla,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

kuinka pikavippien korot ja perintäkulut hipovat pilviä. Lainapalvelujen sääntely ja korkojen rajoittaminen ovat tärkeitä toimia myös velkaongelmien ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Luoton myöntämiseen tarvitaan myös vastuullisuutta, ja vakuudettomien luottojen maksimimäärää on rajattava.

Kannan syvää huolta kulutusjuhlan keskellä varttuvista nuorista. Nykyisin mahdollisuudet kuluttaa, tehdä velkaa ja elää yli varojensa ovat rajattomat. Kouluissa on jonkin verran talouskasvatusta, mutta sen lisäämiselle olisi varmasti tarvetta. On hienoa, että esimerkiksi Suomen Pankki on aloittanut vuoden kestävänsä kansallisen koordinaatiotyön nuorten taloudenhallintataitojen lisäämiseksi. Myös teknologia tarjoaa konstinsa tukea taloudenhallintaan, tästä esimerkkeinä Penno-palvelu sekä pankkien omat sovellukset. Tällaisten taloudenhallintaa helpottavien työkalujen kehittämiseen tulisi satsata. Esimerkiksi neuvoloissa voitaisiin tarjota evästystä perheille talousasioissa.

Markkinointi on tänä päivänä erittäin aggressiivista. Toisinaan hinnat ilmoitetaan varsin epämääräisesti ja kuluttaja ei hahmota, mihin sitoutuu. Tältä osin tarvitaan selkeyttä pelisääntöihin, ja myyjän vastuuta tulee alleviivata. Luotolla maksamisen tarjoamista käteismaksun sijaan tulisi mielestäni myös rajoittaa. Myös lainatuotteiden ja luottokorttien markkinoinnin rajoittamista pitäisi arvioida uudemman kerran siltä osin kuin se on mahdollista EU-sääntöjen puitteissa.

Velkaantuneita on autettava selättämään ongelmansa. Osalla velat saattavat olla peruja jo 1990-luvun laman ajoilta. Monia ovat kohdanneet elämässä yllättävät haasteet, kuten työkyvyn tai työpaikan menetys. Myös korkeakorkoiset pikalainat näkyvät velkaongelmien lisääntymisenä. Perinnän epäkohtiin on puututtava. Perintäkuluille on saatava kohtuullinen katto. Sen lisäksi perintätoimia on valvottava tiukasti, ettei velallisen selkänahasta revitä voittoa perusteetta. Tällä hetkellä perinnässä vallitsevat villin lännen säännöt ja ihmisiä laskutetaan jopa aivan törkeästi ilman perusteita. Myös ulosoton toimintaa on ohjattava oikeudenmukaisempaan suuntaan. Suojaosuutta on korotettava nykyisestä, ja tulospalkkiot eivät saa ohjata ulosottomiesten toimintaa.

Samoin velkojen vanhenemista pitää tarkastella kriittisesti. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat 90-luvun laman uhrit, joista monien velkavankeus on kestänyt ikuisuuden. Tämä ei ole enää reilua. Ihmiset ansaitsevat toisen mahdollisuuden jatkaa elämässä eteenpäin. Perussuomalaiset ovat nostaneet usein 90-luvun laman uhrit esille, ja toivotaan, että saadaan parempi ratkaisu heidän kohdallaan.

Velallisen pitää saada ajan tasalla oleva tieto velkasaldosta, lyhennyksistä sekä kaikista kuluista. Myöskään saatavien myymisestä ei pitäisi voida rokottaa velalliselta. Se vasta on härskiä, kun velallinen maksaa, minkä pystyy, mutta velkasaldo vain kasvaa. Tälle touhulle on laitettava piste.

Maksuhäiriömerkintöjen säilymisaikoja tulisi lyhentää nykyisestä erityisesti siinä tilanteessa, kun velat on maksettu viimeistä senttiä myöten pois. Maksuhäiriömerkintä hankaloittaa arkea monin tavoin, eikä ole oikein kiusata pientä ihmistä tarpeettoman pitkään. Maksuhäiriömerkintöjen kestoajan lyhentäminen on mainittu hallitusohjelmassakin, joten toivottavasti tämän osalta saadaan parannuksia aikaan mahdollisimman nopealla aikataululla.

Hallitus lupaa myös selvittää yksityishenkilön velkajärjestelyjä ja yrityssaneerausta koskevien lakien muutostarpeita. Kysyisinkin hallitukselta: onko tähän liittyen otettu edistysaskelia? Velkajärjestelyyn pääsemisen helpottaminen auttaisi isoa velallisten joukkoa, joten olisi ensiarvoisen tärkeää, että asia etenisi pian.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Koronkiskonta ja pikavippifirmat on saatava kuriin. Syyskuun alussa tuli voimaan korkokatto. Sen vaikutuksia pitää seurata aktiivisesti, ettei käy samalla tavalla kuin vuoden 2013 yritykselle suitsia korkoja. Silloin korkoihin pyrittiin vaikuttamaan lainsäädäntöä muuttamalla, mutta lakiin jäi paha porsaanreikä. Se johti käytännön tasolla vain velkasummien räjähdysmäiseen kasvuun ja ihmisten ahdingon syvenemiseen entisestään. Pyydän hallitusta olemaan hereillä tämän asian kanssa. Kokonaisvelkakatto tulisi miettiä.

Myös vakuudettomille luotoille voisi harkita nykyistä tiukempia ylärajoja. Hallitusohjelmaan on kirjattu positiivisen luottorekisterin käyttöönotto vielä tämän vaalikauden aikana. Mikä tämän kanssa on ajankohtainen tilanne, hallitus?

Arvoisa puhemies! Miksi velkaantuminen on yhteiskunnallisesti iso asia? Ylivoimainen velkataakka on omiaan lamauttamaan pienen ihmisen. Se nakertaa tulevaisuudentoivon ja heijastuu enemmän tai vähemmän suorasti niin psyykkiseen kuin fyysiseen hyvinvointiin. Velkaongelmat heijastuvat myös perheisiin ja muihin läheisiin. Moni ylivelkaantunut ei myöskään selviä arjestaan ilman yhteiskunnan tukia, mikä nostaa luonnollisesti valtion sosiaaliturvamenoja — kyse ei ole mistään pienistä summista. Kuten puheen alussa toin esille, kyse ei ole pienestä ongelmasta vaan mittavasta yhteiskunnallisesta haasteesta. On myös muistettava, että lähellekään kaikilla velkaongelmien kanssa kamppailevilla suomalaisilla ei ole maksuhäiriömerkintää ainakaan vielä.

Hallitusohjelmassa on mainittu paljon hyviä keinoja ylivelkaantumisen taittamiseksi. Aiemmin mainitsemiäni lisäksi pidän erittäin hyvänä asiana sosiaalisen luototuksen kehittämistä sekä taloussosiaalityön osaamisen vahvistamista ja perintäkulttuurin euromääräistä ylärajaa. Nyt on aika toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset käytännössä. Toivon kuulevani hallitukselta tänään selkeitä lupauksia siitä, mitä tullaan tekemään ylivelkaantumisen torjumiseksi ja millä aikataululla, nimittäin tällä asialla on todella kova kiire ja uudistusten kanssa ei voi vitkastella.

Arvoisa puhemies! Näin lopuksi: Tämän puheeni sisältö on ehkä vähän enemmän vielä velallisten puolesta, koska katson, että on ensiarvoisen tärkeää yhteiskunnan, velallisen, velanantajan, kaikkien ihmisten puolesta, että velat hoidetaan mutta että se seinä ei olisi heti vastassa. Se ei hyödytä silloin ketään. — Kiitos.

14.10 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Värderade talman! Ensinnäkin kiitos edustaja Elomaalle tästä keskustelualoitteesta. Pidän hyvin arvokkaana ja tärkeänä sitä, että käymme tänään eduskunnassa tämän keskustelun ylivelkaantumisesta. Kehitys on tapahtunut vuosikymmenten saatossa pikkuhiljaa kuin huomaamatta ja silti aivan silmiemme alla. Nyt on korkea aika, että velkaantumiseen liittyviin ongelmiin tartutaan tiukalla otteella. Suunnan on muututtava.

I dagens värld behövs det helt nya färdigheter för att kunna fatta beslut som är ekonomiskt hållbara. Pengar är siffror på våra telefonskärmar, vi får rabatt för elektronik om vi samtidigt tar i bruk ett kreditkort, vi har månadsbeställningar på musik, filmer, elektroniska tidningar — ja, vem av oss kan exakt säga vad allt han eller hon använder pengar på och hur mycket?

Tämän päivän maailmassa tarvitaan täysin uudenlaisia valmiuksia, jotta voimme tehdä taloudellisesti kestäviä päätöksiä. Rahat ovat nykyään numeroita puhelimemme näytöllä. Saamme alennusta, jos elektroniikkaa ostaessamme otamme käyttöön luottokortin. Meillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

on kuukausitilauksia musiikkiin, elokuvaan, sähköisiin lehtiin — kuinka moni meistä osaa tarkalleen sanoa, mihin kaikkeen ja kuinka paljon hän käyttää rahaa?

Arvoisa puhemies! Haluan painottaa erityisesti yhtä seikkaa, joka välillä unohtuu keskusteluissa. Haasteet oman talouden tasapainottamisessa eivät koske pelkästään holtittomasti tuhlailevia tai peli- tai päihderiippuvaisia. On olemassa ylivelkaantuneita, jotka tie-naavat tuhansia euroja kuukaudessa. On olemassa aivan tavallisia työssäkäyviä, jotka sairauden tai avioeron takia etsivät tilapäistä helpotusta talouteensa mutta jotka eivät enää saa talouttaan tasapainoon. On olemassa lapsia, joiden perheenjäsenet käyttävät hyväkseen lapsen luottotietoja ja aiheuttavat velkaongelman jo ennen kuin lapsi on kunnolla edes aloittanut elämäänsä. Ongelmat ovat hyvin moninaiset, ja siksi on tärkeä muistaa, että myös vastausten täytyy olla moninaisia. Yhtä autuaaksi tekevää kikkaa ei ole.

Värderade talman! På justitieministeriet har vi sedan sommaren startat flera projekt för att stärka medborgarnas ekonomi och ekonomiska kunnande. I regeringsprogrammet finns många starka skrivningar om detta tema, och justitieministeriet koordinerar arbetet.

Arvoisa puhemies! Kun puhumme velkaantumiseen liittyvistä ongelmista, on mielestäni tärkeää aloittaa talousosaamisesta. Talousosaaminen on yhä tärkeämpi taito nyky-yhteiskunnassa, jossa lainaa saa helpommin kuin koskaan ja jossa rahan kulutus tapahtuu välillä kuin itsestään. Viime syksynä oikeusministeriö käynnisti ennakoivan talousneuvonnan hankkeen, jossa tehdään laajasti yhteistyötä niin viranomaisten kuin kolmannen sektorin kanssa ja pyritään kehittämään toimintamalleja. Hallituksen tavoitteena on parantaa kansalaisten neuvontaa oman talouden hallinnassa sekä ehkäistä velkaongelmien muodostumista ja niiden syvenemistä. Olennaista tässä toiminnassa on, että lähdemme liikkeelle ihmisen tarpeista ja ihmistä kuullen. Suomen Pankki taas tulee laatimaan kansallisen suunnitelman talousosaamisen edistämiseksi. Tässä työssä pyritään tunnistamaan parhaat käytännöt ja varmistamaan niiden hyödyntäminen laajemmin. Talousosaamisen eteen tehdään siis laajalla rintamalla töitä.

Arvoisa puhemies! Talous- ja velkaneuvonta siirtyi vuoden 2019 alussa valtiolle oikeusaputoimistojen antamaksi palveluksi. Neuvonnan resursseja on nyt tällä hallituskaudella selkeästi lisätty, minkä ansiosta on voitu palkata muun muassa lisää henkilökuntaa. Talous- ja velkaneuvonnan chat aloitti toimintansa alkuvuodesta, ja sähköinen asiointi käynnistyi kohta muutamassa pilottitoimistossa. Kaikki nämä toimenpiteet helpottavat neuvonjen kanssa asioivien kansalaisten elämää.

Hallituksen yksi merkittävimmistä uudistuksista tällä saralla tulee olemaan positiivinen luottotietorekisteri, josta tulee julkisen sektorin ylläpitämä. Tällä hetkellä luotonantaja ei välttämättä saa tietoa kaikista luotonhakijan veloista eikä velallinen aina itsekään ole tietoinen kokonaistilanteestaan. Rekisteri vahvistaa vastuullisuutta luotonannossa ja on tärkeä väline kuluttajien ylivelkaantumisen ehkäisyssä. [Ben Zyskowicz: Erittäin hyvä uudistus!] Tavoitteena on, että rekisteri ainakin kuluttajaluottojen osalta voitaisiin ottaa käyttöön kevään 2023 aikana. Samalla lyhennetään myös maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja.

Mainitsen näin lopuksi vielä kulutusluotot eli pikavipit, jotka usein nousevat keskusteluun, kun ylivelkaantumisesta puhutaan. Pikaluottoyritysten valvonnan siirtämistä finanssivalvontaan arvioidaan tällä hetkellä valtiovarainministeriössä. Viime syksynä tuli voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

maan uusi hintasääntely, jonka vaikutuksia nyt seurataan. Tarpeen mukaan sääntelyä tul-
laan kiristämään.

Värderade talman! Skuldsättningen är en utmaning för vårt samhälle, och det som gläder
mig är att många individer, myndigheter och beslutfattare har förbundit sig till att vi till-
sammans ska få stopp på den här utvecklingen.

Arvoisa puhemies! Velkaantuminen on haaste yhteiskunnassamme, ja minua ilahduttaa se,
että niin monet kansalaiset, viranomaiset ja poliitikot ovat sitoutuneet siihen, että yhdessä
voimme laittaa stopin tälle kehitykselle.

Puhemies Matti Vanhanen: Kiitos. Siirrytään vastauspuheenvuoroilla käytävään keskus-
teluun. Niitä pyydetään V-painiketta painamalla.

14.17 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Miltä tuntuisi läh-
teä juhlimaan viikonloppuna? Nauti kavereiden kanssa viikonlopusta, vaikka tilisi on tyh-
jä. — Tällaisilla viesteillä kohdennetaan pikaluottojen markkinointia nuorille viikonlopun
alla sosiaalisessa mediassa.

Velkaantumiseen liittyvät ongelmat ovat kasvaneet viime vuosina hälyttävästi. Myös
maksuhäiriömerkintöjen määrä on kivunnut ennätyslukemiin: lähes 1,9 miljoonaa uutta
merkintää. Tämä on ongelma, joka täytyy pysäyttää. Siksi hallitus on ottanut asian agen-
dalleen ja tehostaa kuluttajien velkaongelmien ennaltaehkäisyä ja vähentämistä.

Hallitusohjelmaan on linjattu lukuisia tilanteeseen puuttuvia kirjauksia — kiitos minis-
terille niiden läpikäymisestä. Hallitusohjelman keinojen lisäksi olisi aiheellista vahvistaa
ihmisten mahdollisuuksia hallita omia velkojaan. Perintäpalveluista voitaisiin jopa päästä
eroon kokoamalla ihmisten kaikki lyhytaikaiset maksut yhteen näkymään, josta näkee lai-
nojen kokonaisuuden, eräpäivät ja voi pyytää eräpäivän siirtoa tai hakea velkajärjestelyä.

Ylivelkaantumisen hoidossa on siirryttävä yhä voimakkaammin [Puhemies koputtaa]
luotonantajien näkökulmasta velkaantuneiden ihmisten näkökulmaan. Kiitos tärkeästä
keskustelualoitteesta ja tuesta hallituksen toimille.

14.18 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käymme tänään
erittäin tärkeätä keskustelua velkaantumisasiasta, ja haluan tähän yhteyteen tuoda terveisiä
Helsingin nuorisovaltuustolta, joka tapasi Helsingin valtuustoa viime syksynä. Nuoriso-
valtuutetut nostivat silloin esiin tämän taloustaidon oppiaineen ja toivoivat sitä kovasti yh-
deksi omaksi oppiaineekseen. He kertoivat, että nykyään tämä opetus ei riitä siihen, että
nuori pystyisi ottamaan ne omat taloustietonsa ja -taitonsa haltuun. Tästä on juurikin myös-
kin Sebastian Tynkkynen tehnyt lakialoitteen ja kerää siihen allekirjoituksia, eli tämän voi-
si aivan hyvin ottaa esiin. Tästä samasta asiasta puhuttiin lakivaliokunnan käynnillä velka-
neuvonnassa: tämä aloite koettiin hyväksi, ja toivotaan, että tämä nuorison viesti tulee pe-
rille hallitukselle.

14.19 Ruut Sjöblom kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ylivelkaantu-
miseen liittyvä keskustelu on erittäin tärkeä, ja haluankin tuoda tähän keskusteluun mu-
kaan yhteiskuntamme ja hyvinvointivaltiomme näkökulmasta perustavaa laatua olevan ai-
heen, nimittäin pienyrityksyyden ja konkurssista selviytymisen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Kun puhumme työllisyydestä ja uusien työpaikkojen syntymisestä, oleellisessa osassa ovat pienyrittäjät ja uusien yritysten syntyminen. Tällä hetkellä kuitenkin erityisesti nuorilla yksi suurimmista syistä, miksi ei valita yrittäjyyttä tai miksi yrittäjyys ei kiinnosta, on liian suuret taloudelliset riskit. Riskit konkretisoituvat, jos liikeidea epäonnistuu ja yrittäjä tekee konkurssin. Siitä voi seurata pahimmillaan vuosikymmenten velkavankeus, jolloin omaan taloudelliseen tilanteeseen ei pysty enää mitenkään vaikuttamaan ja ihmisen autonomia on uhattuna. Yritysvelat ovat usein suuria ja kasvavat korkoa koko ajan. Jos haluamme uusia yrittäjiä ja uusia työpaikkoja, hallituksen tulee ryhtyä toimiin tällaisen yleensä koko perhettä koskevan kärsimyksen vähentämiseksi ja inhimillistä konkurssista ja sen jälkeen uhkaavasta pitkäaikaisesta velkavankeudesta johtuvia seurauksia. 90-luvun laman tapahtumat [Puhemies koputtaa] ja katastrofaaliset seuraukset ja kärsimykset ovat todellisuutta, jotka täytyy ottaa edelleen tosissaan ja vakavasti. [Puhemies: Minuutti!] Toivon, että tämä eduskunta tekee kaikkensa ylivelkaantumiseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyritään pitämään minuutin puheenvuoroista kiinni.

14.21 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monesti kuulee vähättelyä velkaantuneita kohtaan. Tulee kommenttia siitä, että itsepä olet ajanut itsesi tuohon tilanteeseen, että maksa velkasi, mutta silloin kun asia tulee omalle kohdalle, niin uskon, että itku on siinä vaiheessa aika herkässä monella ja nähdään, että velka ei ole syntynyt ehkä mistään vastuuttomuudesta, vaan taustalla saattaa olla paljon erilaisia tekijöitä: avioeroa, työttömyyttä, konkurssia tai muuta.

Vaikka tähän velkaantumiseen liittyy paljon kansantaloudellisia riskejä, niin ehkä on syytä puhua myös siitä, minkälaiset riskit liittyvät esimerkiksi kansanterveyteen. Tässä hallitus tuo paljon hyviä esityksiä palveluihin ja niihin keinoihin, millä velkaongelmiin puututaan ja miten niitä pystytään ennaltaehkäisemään, mutta sen lisäksi pitäisi kyetä tarjoamaan entistä enemmän käytännön tukea siihen arkeen, siihen häpeään, jota velkaantumiseen liittyy, ja toisaalta siihen ajatteluun, että ihminen ei ole velkaongelmiensa kanssa yksin. [Puhemies koputtaa] Sitä asennemuutosta tarvitaan myös yhteiskunnassa.

14.22 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma pureutuu velkaantumisen juurisyihin nostamalla heikommassa asemassa olevien sosiaaliturvaa ja parantamalla palveluiden saatavuutta sekä edistämällä kaiken ikäisten kansalaisten talousosaamista. Vuoden 2019 lopulla maksuhäiriömerkintä oli jo yli 380 000 suomalaisella. Taustalla on moninaisia syitä pikavippikierteestä hoitoa vaativiin peli- ja päihdeongelmiin. Sosiaalisen luottotuksen laajentamista valtakunnalliseksi käytännöksi selvitetään parhaillaan. Positiivinen luottorekisteri on merkittävin uudistus tällä saralla, ja hallitus lyhentää maksuhäiriömerkintöjen kestoa, kun maksurästti on saatu hoidettua ja velkaantuminen käännettyä positiiviseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Myös asiakasmaksulain uudistus tuo helpotuksen monelle, kun sote-palveluiden maksuttomuutta laajennetaan sekä maksuja kohtuullistetaan. Asiaksmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen suhteessa toimeentuloturvaan on ensisijainen tavoite. Asiaksmaksulain uudistuksen tavoitteena on, että asiakkaat eivät joudu turvautumaan toimeentulotukeen asiakasmaksuista selvittääkseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

14.23 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan erittäin tärkeästä asiasta ja varmaan jokaista meitä suomalaista koskettavasta erittäin isosta kansantaloudellisesta ongelmasta ja haasteesta. Ylivelkaantuneisuus koskee kaikkia ikäluokkia ja kaikkia yhteiskuntaluokkia. Erittäin hälyttävää on myös nuorten ylivelkaantuminen ja — kuten edustaja Elomaa toi ansiokkaasti puheenvuorossaan esille — ylivelkaantumisella on myös tosi suuria inhimillisiä vaikutuksia. Se luo toivottomuutta, näköalattomuutta, se luo syrjäytymistä yhteiskuntaan. Siksi tarvitaan valtavia toimia ja uudistuksia, joita tämä hallitus on myös sitoutunut tekemään. On tärkeää, että me korotamme ulosoton suojaosaa, jotta työnteko kannattaa ja motivoi. Myös maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa on lyhennettävä, jotta ihmisen arki mahdollistuu. Se luo sitä toivoa [Puhemies koputtaa] nyt näköalattomuuteen. — Kiitos.

14.24 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Kiitos kollegoille erittäin hyvistä puheenvuoroista ja kiitos jo viime kauden yhteistyöstä. Meitä taisi olla yli puolirajojen 137, jotka silloin tekivät sen lakialoitteen siitä, että merkinnät tulee poistaa silloin, kun velka on suoritettu, ja nyt se lukee tässä erinomaisessa Rinteen ja Marinin hallitusohjelmassa.

Det har varit både dålig ekonomisk politik och omänskligt att ha människor hängande med en stämpel i pannen — om du har skött om din skuld. Det är fantastiskt att regeringen nu ser till att det går framåt.

Itse olin opiskelujen ohella pankissa töissä ja hoidin muun muassa perintää. Kyllä siinä näki läheltä, miten pienistä asioista monta kertaa se syrjäytymisenkin kierre alkoi. Eliikkä tämä on äärimmäisen tärkeä asia. Me emme tarvitse ylimääräisiä ihmisiä, 400 000 on valtava määrä. Jos velat on hoidettu — pois rekisteristä. Minun mielestäni se on ihan normaalia sivistyneessä yhteiskunnassa.

Toivottavasti saadaan ministeriössä nopeassa aikataulussa tämä valmisteltua.

14.25 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos tästä keskustelusta. Velkaantuminen voi alkaa monesta syystä. Pienituloisuus ja erilaiset köyhyyden muodot voivat johtaa velkaantumiseen. Meillä on lapsiperheköyhyyttä, opiskelijaköyhyyttä, eläkeläisköyhyyttä, sairaudesta johtuvaa köyhyyttä ja jopa yrittäjyydestä johtuvaa köyhyyttä. Merkittävimpiä köyhyyttä lisääviä tekijöitä ovat vakuudettomat luotot, niiden liian helppo saaminen. Tässä tapahtunut muutos on tuonut paljon köyhyyttä. Yrittäjän konkurssissa yrittäjälle tuleva takausvelka voi tulla yllätyksenä, on yhteiskunnalliset muutokset ja ehkä sitten tämä kaikista raskain asia meille yhteiskunnassa: nämä 90-luvun laman köyhät, jotka edelleen painivat takausvelkojensa kanssa.

Vastauksia tähän voisivat olla näiden vakuudettomien velkojen suitsiminen, [Puhemies koputtaa] perusturvan tason merkittävä nostaminen ja näiden 90-luvun laman velallisten armahtaminen — armahduslaki heille.

14.26 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työryhmähän on esittänyt keinoja lainakaton alentamisesta ja enimmäisvelkasuhteen käyttöönotosta ja takaisinmaksukatosta. Ne ovat kuitenkin liian kaavamaisia — tätä mieltä ovat melkein kaikki asiantuntijat — ja niistä ei ole tehty minkäänlaisia vaikutusarvioita. Ainoastaan talo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

yhtiön lainojen säätely on kokeilemisen arvoinen keino. Se ei vaikuta koko asuntomarkkinan eikä yksittäisiin ihmisiin ja perheisiin.

Pikavippien korkokatto on mielestäni liian korkealla, koska tänä päivänä pikavippien antajat voivat antaa vippejä kenelle vaan ja sen jälkeen he myyvät ne perintäyhtiöihin. He eivät joudu katsomaan ollenkaan, kenelle he antavat niitä lainoja. Jos katto olisi alempi, niiden pitäisi katsoa, kenelle näitä lainoja annetaan.

14.27 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuosien aikana ulosottoja on tullut vireille ennätyksellinen määrä. Vuonna 2018 näistä lähes 390 000 koostui sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ja näistä jopa 69 000 terveyskeskumaksuista, mikä on todella huolestuttava ilmiö. Voimassa olevan asiakasmaksulain 11 §:ssä on kuitenkin säädetty huojentamisvelvollisuus. Tämä tarkoittaa, että tietyissä tilanteissa, esimerkiksi varattomuudesta johtuen, on mahdollisuus joko alentaa maksua tai jättää se perimättä. Nämä asiakasmaksut koskevat sosiaalihuollon sekä terveydenhuollon tulosidonnaisia maksuja. Käytännössä maksuhuojennusta on jostain syystä kunnissa käytetty vähän. On hyvä, että hallitus on kiinnittänyt huomiota velkaantumiseen.

14.28 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhumme hirveän tärkeästä asiasta eli velkaantumisesta, ja velkaantumiseen voi olla hyvin hyvin monta syytä. Otetaan esimerkki: potilas, joka on sairaalassa tai terveysasemilla. Jos hän joutuu siellä pitkään olemaan, kukaan ei välttämättä kotona ole katsomassa ja avaamassa laskuja — jos hän yksin elää, voi olla vanhus — ja kun näitä laskuja ei avaa, niin silloinhan ne eivät välttämättä maksuunkaan mene, ja silloin ne menevät perintään, ja tästä tulee ongelmia. Tämä on aika iso asia, mihin pitäisi meidän eduskunnan oikeasti reagoida.

Toinen esimerkki voi olla esimerkiksi semmoinen, että ostetaan vaikka joku tuote, jonka mukana tulee myös palvelu, oli se nyt vaikka puhelinliittymä, nettiliittymä tai muu, jonka mukana voidaan joku tällainen palvelu kaupata siinä samalla niin sanotusti kaupan päälle, ja sitten palvelua ei saa peruttua, ei oikein puhelimella, ei oikein sähköpostilla, ei oikein mitenkään. Laskuja tulee, eikä peruminen edes liikkeessä oikein onnistu. Tämän palvelun irtisanomisaika voi olla valtavan pitkä, mikä aiheuttaa laskujen tulemistä, ja joskus on voinut käydä jopa niin, että asiakas luulee peruneensa palvelun, mutta tuleekin karhulaskuja. Minusta se on aivan käsittämätön tilanne. Kyllä eduskunnan täytyy puuttua tämöiseen. Se ei voi olla oikein, että tämä jatkuu.

14.30 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opetuksesta on ollut paljon puhetta, ja täytyy nyt muistaa kuitenkin, että taloustiedon opetus aloitetaan jo neljännellä luokalla ja esimerkiksi lukiossa yhteiskuntaopissa on yksi pakollinen taloustiedon kurssi. 94 prosenttia opettajista on sitä mieltä, että taloustietoa kannattaa opettaa, ja he sitä omissa oppiaineissaan tuovat soveltuvalla tavalla mukaan, esimerkiksi matematiikassa korkolaskuja ja näin poispäin. Tietysti lisääkin opetusta voidaan antaa, ja en sulje sen tarpeellisuutta pois, mutta aina tullaan sitten siihen, että jos jotain lisätään, niin jotain täytyy vähentää.

Yhtenä näkökulmana pidän sitä, että rahankäyttö on muuttunut abstraktiin muotoon. Käteistä rahaa ei näy. Toinen näkökulma liittyy siihen, että ihminen ei kerta kaikkiaan aina tarvitse kaikkea halumaansa. Pitää olla myös siirrettyä motivaation tyydytyksestä semmoisiin tarpeisiin, [Puhemies koputtaa] jotka eivät ole aivan perustarpeita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

14.31 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen samaa mieltä monien muiden edustajien kanssa siitä, että tämä maksuhäiriömerkintöjen outo, pitkä vanheneminen ei ole hyvää lainsäädäntöä. On todella hieno asia, että punamultahallitus on päättänyt sen poistaa, ja itsekin olin sitä edustaja Strandin mainiota aloitetta viime vaalikaudella allekirjoittamassa.

Puhemies! Pidän hyvin tärkeänä myös sitä, että positiivinen luottotietorekisteri toteutetaan nyt vihdoinkin ja viimein tällä vaalikaudella, ja kiitos sen edistämisestä oikeusministerille.

Kuitenkin näen myös sen, että kyllä me tarvitsemme isompiakin rakenteellisia lainsäädännöllisiä muutoksia. Anglosaksisissa maissa, ehkä Yhdysvallat eniten käytettynä esimerkkinä, on tällainen helpompi veloista vapautuminen, ikään kuin henkilökohtaisen konkurssin tyyppinen menettely. Meillä yksityishenkilön velkajärjestelylaki on vähän sentyyppinen, ja sitä voisi kehittää. Siinä on aika paljon ongelmia esimerkiksi henkilöyhtiöyrittäjien ja viljelijöitten kohdalla. Haluaisinkin kuulla oikeusministeriltä: miten hallitus aikoo kehittää yksityishenkilön velkajärjestelylakia, yrityssaneerauslakia ja myöskin konkurssilakia kohti aitoa henkilökohtaista konkurssia?

14.32 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä vastauksesta ja kiitos hyvästä kysymyksestä. Mielestäni tämä keskustelu on keskittynyt aitoihin haasteisiin, juuri siihen, miten maksuhäiriömerkinnät voidaan poistaa nopeammin, kun asiat on hoidettu, ja miten pikavippeihin voidaan puuttua nykyistään paremmin.

On huomioitava, että sen sijaan asuntolainojen osalta suomalaiset maksavat edelleen lainat hyvin pois. Jos jotakin, niin siinäkin keskustelussa olisi syytä tarkastella lainoja asuntotoyhteisöille uudisrakentamisen osalta, jotka joissain tapauksissa voivat olla varsin korkeita. Muutoin on hyvä keskittyä niihin juurisyyihin, jotka liittyvät juuri esimerkiksi pikavippilainojen takaisinmaksuongelmiin.

14.33 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeä asia, että eduskunta pysähtyy tämän ilmiön ääreen. Suomessa on puoli miljoonaa ulosotossa olevaa ihmistä. Pelkästään viime vuonna suomalaiset saivat 1,9 miljoonaa uutta maksuhäiriömerkintää. On vihdoinkin aika tähän puuttua.

Tähän ei yhtä kultanuolta varmasti löydy, vaan tarvitaan monia toimia. Luettelen nyt muutaman: Ensinnäkin sosiaalinen luototus pitää saada käyttöön koko maassa. Luottojen aggressiivista markkinointia, josta edustaja Mäkyinen täällä kertoi hyvän pahan esimerkin, kohdistetaan erityisesti nuorille, siis heikompiin ja alttiimpiin. Tämä on kerta kaikkiaan saatava kuriin. Pikaluottojen sääntelyä on pystyttävä kiristämään, jos nykyinen ei riitä. Perintäkulujen määrää on rajoitettava myös muiden kuin yksityishenkilöiden osalta. Ja positiivinen luottorekisteri on saatava käyttöön.

Arvoisa puhemies! Tämä on ollut hyvä keskustelu, ja uskon, että tässä teillä ministerillä näyttää oleva koko eduskunnan tuki. Ei muuta kuin eteenpäin ja vauhdilla.

14.34 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sopimusvapauden ja sopimussuhteiden suojeleminen on moraalinen ja yhteiskunnan kannalta tärkeä. Toisen sopimusosapuolen heikomman aseman hyväksikäyttö on kuitenkin kiellettyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Tämänhetkinen 20 prosentin korkokatto edustaa edelleen laillistettua koronkiskontaa, ja tästä on päästävä eroon. Hyväksyttävän riskin mittana voidaan pitää korkolain viivästyskorkoja, jotka ovat viitekorko plus 7 tai 8 prosenttiyksikköä. Viitekorko on nolla, eli luotokelpoiset saavat rahaa äärimmäisen edullisesti.

Yleisen elämäkokemuksenkin perusteella on selvää, että jos luotonsaaja hyväksyy yli 7 prosentin korkoja, hänen täytyy olla valmiiksi todella heikossa asemassa. Jos taas luotonantaja vaatii viivästyskorkoa korkeampaa korkoa, on kyse heikommassa asemassa olevien tietoisesta hyödyntämisestä korkealla riskillä. Toiminta on yhteiskunnalle vahingollista, eikä se ansaitse suojaa.

Arvoisa puhemies! On syytä kiinnittää hyväksytyn riskinottamisen ja samalla koronkiskonnan raja korkolain kulloiseenkin viivästyskorkoon joko suoraan tai jossakin suhteessa, niin että raja on selkeä ja kaikkien tiedossa.

14.35 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko sali on huolissaan tästä ylivelkaantumisesta, ja se on tietysti hyvä selkänöja ministerille ottaa vieläkin nopeampia askeleita. On erittäin hyvä, että jo viime kaudella saatiin liikkeelle tätä korkokattoa pikavippeihin — okei, sen tasosta voidaan edelleen keskustella — ja myöskin se, että tämä positiivinen luottorekisteri on nyt toteutumassa. Mutta kyllä erittäin tärkeä asia on se, mihin täällä edustaja Lindtman viimeksi viittasi, että saataisiin se ennaltaehkäisy kuntoon.

Ja olen edelleen sitä mieltä, ja oli myös edellisen eduskunnan selvä enemmistö, että nämä pikavipit pitää yksinkertaisesti pistää markkinointikieltoon, kuten on Hollannissa tehty. Se on jo hyvä asia, että mietitään, että laitetaan se Finanssivalvontaan seurattavaksi, mutta se on täysin mahdollista tehdä niin, että pistetään kieltoon se markkinointi, ja silloin me saamme ainakin ne, jotka sinne heräteostoksen tyyppisesti menevät, pois siitä kierteestä, ja ennaltaehkäistään tämä. Toivon, että tämä asia etenee mahdollisimman nopeasti.

14.36 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia paljon tästä keskustelusta tänään. Edustaja Laukkanen piti jo varsin hyvän puheenvuoron siitä, miten köyhyys eri ilmiöiden osalta näkyy, ja itse köyhyysryhmän varapuheenjohtajana tuen sitä vahvasti, mutta sen lisäksi haluaisin nostaa keskusteluun vielä voimakkaamman näkökulman tähän talousosaamiseen ja sitä kautta varautumiseen ja ennaltaehkäisemiseen.

Muistan 2018 vuodelta nuorisobarometrin tuloksen, jonka mukaan 70 prosenttia Suomen nuorista kokee, että heillä on puutteita talouden osaamisessa 12 vuoden opiskelun jälkeen. Tämä on aivan hälyttävä tulos, ja sen takia koenkin, että esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen tarvitaan lisää yhteiskunnallisia tunteja taloudesta, peruskouluun tarvitaan makrotalouden opiskelua ja meidän tulisi luoda tarkastuspisteitä matkan varrelle. Yksi tällainen tarkastuspiste voisi esimerkiksi olla kutsuntojen yhteydessä käytävä keskustelu talouden tilanteesta ja sen kehityksestä. [Puhemies koputtaa] Toivon, että hallitus ottaa näitä asioita muun muassa hoitaakseen.

14.38 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on keskusteltu viime aikoina varmaan kaikkein eniten työllisyydestä. Vasemmisto haluaa väyliä työelämään ja mahdollisuuksia ikääntyneille, sairauksista kärsiville ja muille vaikeasti työllistyville. Oikeistossa taas on haluttu heikentää sosiaaliturvaa, pakottaa ihmisiä ottamaan vastaan mitä tahansa työtä millä tahansa palkalla, mutta silloin yleensä unohdetaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

se, että kannustinloukut on Suomessa jo käytännössä kaikki purettu. Ja tässä meillä on nyt se viimeinen iso kannustinloukku edessämme: kun me katsomme työllistymisen esteitä, niin erottuu yksi ryhmä, ylivelkaantuneet, joiden ei kannata ottaa työtä vastaan taloudellisista syistä. Tässä on siis nyt erityisen paljon kyse työllisyydestä, ja minusta on todella hienoa, että meillä on nyt hallitus, jonka ohjelmassa on erittäin hyvät keinot vähentää tätä ongelmaa. On erittäin arvostettavaa, että oppositiosta on tullut tukea näille hallituksen esityksille. Ja koska ne toimenpiteet ovat niin hyviä, niin toivon, että ministeri todella kiiruhtaa, jotta saataisiin mahdollisimman nopeasti toteutettua nämä hallituksen ohjelmaan sisältyvät esitykset.

14.39 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Det är viktigt att regeringen agerar effektivt för att minska på överskuldssättningen och alla de problem som är förknippade med den. Vi har bra skrivningar i regeringsprogrammet som vi nu har hört att justitieministern målmedvetet genomför. Vi behöver bättre och tydligare ekonomisk rådgivning, och det handlar faktiskt om att på bred front fostra människor att ta de rätta besluten, detta i en värld där utbudet på dyra lånepengar är stort och många gånger fördolt.

Kulutusluotot eli pikaluotot ovat suuri ongelma, kun ylivelkaantumisesta puhutaan. Olen sitä mieltä, että meidän on kiristettävä lainsäädäntöä pikaluottojen markkinoinnista, koska tämä markkinointi voi olla hyvinkin aggressiivista ja asettaa varsinkin kokemattoman kuluttajan heikkoon asemaan. Seuraukset voivat olla hyvinkin vakavia. Hallitusohjelmassa sanotaan, että pikaluoton myöntäjien valvonta keskitetään Finanssivalvontaan. Kysyisin: millä aikataululla tämä siirto etenee?

14.40 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa henkilökoh- taista konkurssia lähimmäksi laiksi voidaan todeta, kuten täällä on aikaisemminkin sanot- tu, laki yksityishenkilön velkajärjestelystä. Sitä voisi kehittää erityisesti esimerkiksi niin, että luotaisiin kriteeristöjä, että hakeutumalla velkajärjestelyyn esimerkiksi korot katkeai- sivat. Nyt saimme tämän hallituksen lainsäädäntöohjelman, ja täällä on hyviä hankkeita, mutta en huomannut täällä lainkaan tätä lakia velkajärjestelystä, se ei nyt näytä etenevän. Se näytti minusta aika huolestuttavalta. Miten asia etenee?

Toinen hallitusohjelman kirjaus on se, että talouden hallintaa kehitetään kaikissa ikäryh- missä. Täällä esitettiin nyt hyviä ajatuksia nuorille kouluun, mutta entäpä ikäihmiset, joita meillä on esimerkiksi edunvalvonnassa 75 000, ja se on kasvava määrä? Holhoustoimila- kia ei ole vuosikausiin avattu eikä oikeastaan siihen rinnalle kehitetty mitään. Miten minis- teri on ajatellut kehittää sairaudesta ja ikääntymisestä johtuvaan toimintakyvyn laskuun liittyvän osaamisen [Puhemies koputtaa] ja tukemisen auttamista?

Puhemies Matti Vanhanen: Ja ministereille 2 minuutin puheenvuorot. Ensin ministeri Henriksson.

14.41 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos oikein hyvis- tä kysymyksistä ja tästä keskustelusta. Lähtisin liikkeelle nyt tästä talousosaamisesta. Se on tullut monessa puheenvuorossa, ja mielestäni edustaja Kiuru oli hyvin oikeassa, kun hän sanoi, että raha ei näy. Se on tavallaan se ongelma, jonka kanssa meidän nuoret ja lapset tänä päivänä kasvavat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Viime viikonloppuna ajattelin itse, minkälaista oli, kun me, osa meistä, oli pieniä ja nuoria. Meillä oli säästöpossut. Onko lapsilla tänä päivänä säästöpossuja kotona? Ehkä ei niin paljon kuin aikaisemmin. Tänä päivänä raha kulkee puhelimesta ja tavallaan se, mitä raha on, jää käsitteenä ilmaan. Ei oikein tiedetä, mistä se raha tulee, minne se menee, mikä sen arvo on. Juuri tämän takia se, että meidän kouluissa ihan varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja myös tuonne toiselle asteelle on myös tästä opetusta, on äärimmäisen, äärimmäisen tärkeitä. Olen ollut myös yhteydessä nyt OKM:ään. On tämä Suomen Pankin hyvä hanke, jossa he yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa miettivät nyt, millä tavalla vahvistetaan edelleen tätä talousosaamista koulusta lähtien. Se on hyvä alku.

No, sitten tässä on kysytty sosiaalisesta luottotuksesta. Se on sosiaali- ja terveysministeriön hanke, mutta sekin on lähdössä nyt liikkeelle. Mitä velkajärjestelyyn tulee, niin velkajärjestelylakeihin, siis sekä yksityisten että yrittäjien velkajärjestelyyn, on tulossa muutoksia, ja ne tulevat vuonna 2021 tänne saliin. Se johtuu juuri siitä, että meillä ministeriössä on valtava paine. On äärettömän paljon hankkeita, [Puhemies koputtaa] ja ne pitää valmistella kunnolla. Positiivinen luottotietorekisteri on nyt myös lähdössä valmisteluun.

14.43 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kansanedustajille erittäin hyvästä keskustelusta. Omalta osaltani tietysti vastaan ehkäpä ennen kaikkea asumiseen liittyviin kulutusluottoihin, koska kuitenkin iso osa kulutusluotoista, 75 prosenttia luotoistamme, liittyy ennen kaikkea asumiseen, se on ihmisille aivan keskeinen kysymys.

Jos kaiken kaikkiaan katsotaan tilannetta, niin pitää toki paikkansa, että velan määrä suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin on ollut esimerkiksi viime vuoden lopulla 127,2 prosenttia. Suomalaiset velkaantuvat hieman enemmän kuin aikaisemmin. Tämä tietenkään vielä itsessään ei aiheuta meille isoa huolta ja muutosta, mutta siinä vaiheessa, jos yhtäkkiä tulot supistuvat tai korot muuttuvat, se on tietenkin erittäin iso kysymys ihmisille.

No sitten, jos mietitään niitä lainsäädäntöasioita, joihin täälläkin viitattiin ja jotka on myös hallitusohjelmaan kirjattu ja joita etenkin edustajat Harkimo ja Holopainen ottivat esiin ja myös Bergqvist tämän aikataulun suhteen, niin pitää paikkansa, että kun tämä työryhmä on työskennellyt, niin siellä on muutamia esityksiä, joilla voitaisiin kotitalouksien velkaantumista koettaa hillitä: luottojen määrä voisi olla 4,5 kertaa vuotuiset bruttotulot, asuntolainojen takaisinmaksuaikaa voitaisiin rajata ja taloyhtiölainoja maltillistaa. Nämä keinot ovat osittain myös mekaanisia, joten niitten valmistelussa täytyy olla tarkkana, ja sitä työtä nyt parhaillaan tehdään. Tarkoituksena on, että ensi vuonna eduskunta saisi tämän lainsäädännön käsittelynsä. Esimerkiksi se kulutusluottojen valvonnan siirtäminen Finanssivalvontaan, josta edustaja Bergqvist täällä kysyi, voisi tulla sitten eduskuntakäsittelyn jälkeen, vuoden 22 alusta. Mutta tarkoitus tietenkin on, että tavallisten ihmisten, jotka hoitavat velkansa ja luottonsa hyvin, [Puhemies koputtaa] tilannetta ei tässä maassa tarvitse kiristää tai vaikeuttaa.

14.45 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin tukea edustaja Satosen kantaa, että pikavippien markkinointi pitäisi kieltää Suomessa, aivan kuten Hollannissa. Olen myös henkilökohtaisesti sitä mieltä, että pikavipit nykymuotoisina pitäisi kieltää Suomessa. Meidän pitäisi kehittää pikavipin tilalle uudenlaisia lainamuotoja, joiden seurauksena ihmiset eivät ajautuisi aina vain vaikeampaan elämäntilanteeseen, vaan laina mahdollistaisi pikemminkin elämäntilanteen selvittämisen ja selkeyttämisen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Usein pikavippiä otetaan silloin, kun elämässä tapahtuu isoja muutoksia, kuten sairastuminen, ehkä läheisen kuolema, työttömyys tai avioero. Silloin elämäntilanne vaikeutuu ja usein tämän seurauksena myös toimeentulo heikentyy. Sairaus saattaa aiheuttaa sen, että ihmiset ottavat pikavippiä, mikä puolestaan aiheuttaa sen, että ollaan entistä vaikeammasa kierteessä ja taloudellinen tilanne vaikeutuu. Tästä syystä toivoisin, [Puhemies koputtaa] että me lähtisimme kehittämään pikavippien tilalle ihan uudenlaisia lainamuotoja.

14.47 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maksuhäiriömerkinnät ovat iso ongelma monelle: kodin saaminen ja aikanaan jopa pankkitunnusten saaminen oli vaikeaa tämän myötä. Positiivinen luottorekisteri on etenemässä — kiitos siitä maamme hallitukselle — mutta kysyisin: mikä siinä kestää niin kauan, että se saadaan voimaan vasta keväällä 2023? Itse asiassa tämä positiivinen luottorekisteri todennäköisesti auttaa jonkin verran myös näihin pikavippeihin, että niitä ei pääse syntymään kymmeniä, niin kuin monilla on. Mutta näyttää siltä, että pikavippifirmat ovat kyllä askeleen edellä, niin kuin edustaja Kiljunen toi esiin. Itsekin olen valmis kannattamaan sitä, että nyky-muotoisina ne kiellettäisiin kokonaan — yöaikaan tai tällaisella aikataulutuksella niitä ei tarvita.

Arvoisa puhemies! Kysyisin vielä: millä tavalla toimenpiteet velkaneuvonnan vahvistamiseksi ja toisaalta myös konkurssin tehneiden yrittäjien velkajärjestelyjen helpottaminen ovat etenemässä?

14.48 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on puhuttu kollegoiden osalta viisaasti, mitä tulee velkaantumisen ehkäisyyn ja positiiviseen luottorekisteriin. Hallituksella on siinä hyvä työkalupakki, ja asia menee eteenpäin — hyvä näin.

Oma kokonaisuutensa on sitten se, miten kotitalouksien velkaantumista tullaan ehkäisemään asuntolainoituksen ja kulutusluottojen osalta. Tämä on tietysti kansantaloudellisesti ja koko meidän pankkijärjestelmänkin osalta erittäin merkittävä kysymys, ja siinä täytyy ottaa monia näkökohtia huomioon.

Yksi on se, että meillä on jo nyt nähtävissä isoja eroja ensinnäkin tässä asuntovarallisuuden arvossa maan eri puolilla ja myöskin siinä, että pienituloisten ihmisten on yhä vaikeampi päästä asuntosäästämisen piiriin ja oman asunnon hankkimisen piiriin. Suomalaiset tykkäävät sijoittaa ja säästää kahdella tavalla: lottoamalla ja hankkimalla oman asunnon. Toivoisin, että jatkossa oma asunto olisi mahdollinen myös pienituloisille ihmisille. [Puhemies koputtaa] Tämä täytyy ottaa vakavasti ja olla hereillä, kun pohditaan näitä toimenpiteitä pankkijärjestelmän vakauden turvaamiseksi.

14.49 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Velkaantuminen on paitsi taloudellinen kysymys, monesti myös inhimillinen tragedia. Monesti kaikkein vaikeimmissa tilanteissa useampi ongelma kasaantuu yhtäaikaaisesti samoille harteille, jolloin taakka voi muodostua kohtuuttomaksi kantaa. Köyhyys lamaannuttaa tavalla, jota ei ehkä ole helppo ymmärtää, jos ei ole sitä itse kokenut tai läheltä nähnyt. Laskupinoja kasautuu, kun huono-osaisuus kasautuu, ja voimat voivat ehtyä, oli tausta mikä tahansa.

Tällainen näköalattomuus on ihan myrkkyä toivolle ja hyvinvoinnille. Jokaisella pitäisi olla mahdollisuus uuteen alkuun ja tarvittavaan tukeen elämäntilanteesta riippumatta. Koska ei saisi syntyä sellaista toivotonta tilannetta, josta ei näy ulospääsyä. Onkin hyvä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

hallitus on tunnistanut tämän tärkeän kysymyksen monet puolet ja tarttunut siihen inhimillisellä otteella.

Kiinnitän huomiota vielä siihen, että samaan aikaan on varmistettava tarvittavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja muut rinnalla kulkevat tukipalvelut, jotta myös ihmisen koko elämäntilanne pystytään ottamaan huomioon.

14.50 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On paikallaan kiittää edustaja Elomaata tästä keskustelualoitteesta.

Velkaantuminen on yksi merkittävä yhteiskunnallinen ongelma, johon emme ole vielä riittävästi pystyneet kehittämään toimivia ratkaisuja. Tästä kertoo maksuhäiriömerkintöjen merkittävä luku. Myös laajemmin ajateltuna kotitalouksien velkaantuminen on ilmiö, joka tulee ottaa huomioon. Meidän kotitalouksiemme velan määrä suhteutettuna tuloihin on kaksinkertaistunut 20 vuodessa. Ongelma on kahtalainen: toisaalta korkeakorkoiset pikavipit imaisevat liian helposti velkaantumiskierteeseen, ja toisaalta suurempien lainojen kohdalla pitkään matalalla tasolla pysynyt korkotaso houkuttelee suuriin velkamääriin.

Mitä meidän pitää tehdä? Yhtenä keinona velkaantumisen estämiseen on hyväksi havaitun sosiaalisen luototuksen laajentaminen. Toivon, että se on meidänkin kaikkien edustajien kotikunnissa käytössä. Velkaantumisongelman ytimessä on kansalaisten talousosaaminen ja talouden hallinta, mihin myös panostetaan hallitusohjelman mukaisesti. Lisäksi ylivelkaantuneiden avunsaantia parannetaan.

Arvoisa puhemies! Kuten todettua, hallitusohjelma vastaa velkaantumisongelmaan monilla tärkeillä toimenpiteillä. [Puhemies koputtaa] Silti ongelman laajuuden ja vakavuuden tuntien meidän on tärkeä jatkaa uusienkin keinojen löytämistä ja työstämistä. Yksi niistä on varmasti pikavippeihin puuttuminen.

14.51 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia, edustaja Elomaa, hyvästä keskustelualoitteesta.

On syytä palauttaa mieleen se, että tästä pikavippilainsäädännöstä on keskusteltu jo ainakin kaikki ne vaalikaudet, kun itse olen tässä talossa ollut vuodesta 2011 alkaen. 2013 me saimme tässä talossa aikaiseksi sellaisen lain, että näissä alle 2 000 euron luotoissa on 50 prosentin korkokatto. Tätähän pikavippiyhtiöt kiersivät myöntämällä 2 000 euron tai yli 2 000 euron luottoja. Tämä jatkui aina tänne syksyyn 2019 saakka, kunnes onneksi tämä hallitus sai nyt säädettyä lain, että 20 prosenttia on korkokatto jatkossa, mikä on erittäin hyvä homma. Mutta kuusi vuotta kuitenkin tällaista koronkiskontaa sallittiin tässä talossa — me emme sen nopeammin pystyneet puuttumaan.

Siinä mielessä nytten, arvoisat ministerit, kysymys kuuluu: kun kuluttaja-asiamies on nostanut tällaisen ryhmäkanteen näitä pikaluottoja kohtaan, kahta yritystä kohtaan, jotka ovat perineet yli 300 prosentin korkoa, [Puhemies koputtaa] ja nyt siellä on 1 500 nimeä jo mukana, niin miten te voisitte auttaa siinä asiassa, että myös ne henkilöt, jotka eivät tuossa ryhmäkanteessa ole mukana, pääsisivät sinne matalamman koron puolelle [Puhemies koputtaa] tämän uuden lainsäädännön turvin? He eivät sinne pääse, ellei kukaan lähde heidän korkojaan ajamaan alemmaksi.

14.53 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Elomalle tästä tärkeästä keskustelualoitteesta, jonka itsekin allekirjoitin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Tietenkin huoli on yhteinen, ja toimet voivat olla ennalta ehkäiseviä toimia, kuten sellaisia lainsäädäntötoimia, jotka oikeasti luovat vastuullista markkinataloutta, ja sitten myöskin tieteenkin kansalaisten, erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten, taloustaitoja. Ennaltaehkäisyä ovat myös viime kaudella näissä lainsäädäntötoimissa säädetty korkokatto ja muun muassa edustaja Satosen ja yli sadan kollegan allekirjoittama pikavippien markkinointikielto. On tärkeää, että hallitus vie näitä eteenpäin. Samaten oli hyvä kuulla myös, että tämä positiivinen luottotietorekisteri, jota viime kaudella selvitettiin, menee eteenpäin.

Olisinkin kysynyt sitten suojaosuudesta, joka ei tällä hetkellä huomioi osa-aikatyötä, provisiotyötä, vaan lähinnä kuukausipalkkatyön: kun on ihminen, jolla on jo velkoja ulosotossa, ja suojaisuus on tärkeä sen työhön kannustamisen kannalta, [Puhemies koputtaa] niin onko siihen tulossa sellaisia toimia, jotka huomioisivat paremmin osa-aikatyötä?

14.54 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hienoa kuulla, että ministeriössä on laitettu tuulemaan. Toivoisin kuitenkin vähän perusteluja siihen, miksi maksuhäiriömerkinnät — joita koskevassa aloitteessa oli todellakin se 138 nimeä, jos oikein muistan, eikä 137 — on liitetty tähän positiiviseen luottorekisteriin — asiat, jotka eivät ole sinällään yhteydessä. Tämä maksuhäiriömerkintälainsäädäntö voitaisiin tuoda heti jo nopeatahtisesti tänne eduskunnan käsittelyyn, koska se on eittämättä tämän salin yhteinen tahto viime kaudelta, jolloin lakivaliokunta vielä teki ministeriölle oman kirjelmänsä, että tämä ihan oikeasti pitää ottaa valmisteluun. En saata ymmärtää, miksi se on yhdistetty tähän positiiviseen luottohäiriömerkintään. Nyt pitäisi edetä nopeasti, eduskunnan tahdon mukaisesti. Kysynkin ministeriltä: eikö näitä kahta asiaa voitaisi valmistella erikseen ja jouduttaa sitä maksuhäiriömerkinnän poistamista?

14.55 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Minustakin tämä on erittäin tärkeä keskustelunaihe, ja on hyvä, että edustaja Elomaa on nostanut sen esille ja tukee sillä tavalla hallituksen tärkeätä työtä ja monia merkintöjä ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi hallitusohjelmassa.

Velkaantumisessahan ei ole velallisen eikä velanantajan etu, että ihminen joutuu tällaisen syvän toivottomuuden valtaan, vaan päinvastoin pitäisi löytää keinoja, miten päästä sieltä ulos, ja siinä mielessä tieteenkin tämä sosiaalinen luototus ja talousneuvonnan voimavarojen lisääntyminen on erittäin keskeistä erityisesti silloin, kun elämäntilanteeseen liittyy tällaisia vaikeita asioita. Mutta sitten on kyllä tilanteita, joissa esimerkiksi nuoret tai ihmiset, jotka voivat huonosti syystä tai toisesta, saavat maksuhäiriömerkintöjä hyvinkin vähäisistä asioista, ja toivoisinkin, että varsinkin niiden lasten osalta, joita on jopa 40 000 ehkä ja jotka omaa syyttään ovat maksuhäiriömerkinnän saaneet, se ainakin saataisiin pois päiväjärjestyksestä. En näe mitään puolustusta sille, että lapsi, alaikäinen, voi olla siellä maksuhäiriömerkinnässä, ja ehkä yhdyin näihin toivomuksiin, että tämä osa tästä ongelmasta voitaisiin ratkaista mahdollisimman pian. Onnea ministerille!

14.57 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut kysyä ministeriltä velkaneuvonnasta ja sen jonoista. Velkaneuvontahan siirtyi vuonna 2018 oikeusaputoimistoihin ja sitä kautta myöskin oikeusministeriön alaisuuteen, ja muistelen, että ennen kuin tämä siirtymä tapahtui, meillä oli hyvin erilaiset tilanteet eri puolilla Suomea. Saattoi olla kaupungeissa hyvin erilaisia tilanteita eri puolilla Suomea — muistaakseni josain tilastossa Oulussa oli puolen vuoden jonot ja jossain Joensuussa saattoi päästä samalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

viikolla velkaneuvontaan. Ovatko nyt nämä jonotusajat tasoittuneet, ja onko ministeriö asettanut niille esimerkiksi jonkunlaista kriteeristöä ihan selkeästi? Toisaalta sitten onko nyt, kun saman ministeriön alaisuudessa ollaan, mahdollisuus ulosoton ja toisaalta sitten velkaneuvonnan välistä yhteistyötä lisätä ja esimerkiksi niistä erilaisista, monesti voisi sanoa, hyvin epäinhimillisistä elämäntilanteista, sairastumisista tai muista äkillisistä, itsestä riippumattomista tilanteista [Puhemies koputtaa] johtuvassa velkaantumiskierteessä jollakin tavalla inhimillisyyttä osoittaa?

14.58 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maksuhäiriömerkinnän saaneiden suomalaisten määrä on kasvanut vuosittain ja lähentelee jo 400 000:ta. Tässäkin asiassa ennaltaehkäisy on kaikin tavoin parempi kuin jo tulleiden ongelmien korjaaminen. Meidän päätöksentekijöiden yli puoluerajojen tulisi kiinnittää erityistä huomiota tämän kehityksen katkaisemiseen. Meillä pitää olla uskallusta kokeilla uusia toimintamalleja tämän asian ratkaisemiseksi. Kokonaisuus on laaja, eikä se ole varmasti ratkaistavissa yksittäisillä toimenpiteillä, vaikka säästöpossut täällä mainittiinkin. Vaaditaan useampia toimia ja lakimuutoksia, jotta näiden kansalaisten asemaa pystytään parantamaan ja samalla ennaltaehkäisemään uusien velkaongelmien syntyä.

14.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Werning täällä aiemmin toi esille, velkaantumisen taustalla voivat olla myös sosiaali- ja terveyspalvelujen maksut. Vuonna 2018 kaikista julkisista palveluista määräytyistä asiakasmaksuista yli 420 000 päätyi ulosottoon, ja määrä kasvoi viidenneksellä edellisvuodesta. Näistä ulosottoon päätyneistä asiakasmaksuista 70 000:ssa olivat mukana terveyskeskusmaksut, ja onneksi uudessa asiakasmaksulaissa on tavoitteena maksujen kohtuullistaminen ja myös sairaanhoitajien vastaanottokäyntien maksuttomuus. Nämä ovat hyviä uudistuksia. Myös nykyisessä asiakasmaksulaissa on pykälä, jonka mukaan asiakasmaksu voi alentaa tai jättää kokonaan perimättä, mutta jostain syystä tätä pykälää ei noudateta, ja siksi ihmisiä joutuu taloudelliseen ahdinkoon näiden välttämättömien menojen vuoksi. [Puhemies koputtaa] Olisikohan järkevämpää jättää nämä maksut perimättä kuin ohjata hakemaan toimeentulotukea tai aiheuttaa ulosotto?

15.00 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Elomaan esille nostama keskusteluasias on erittäin hyvä, ja on hyvä, että käymme täällä keskustelua ylivelkaantumisesta.

Edellisellä hallituskaudella hallitus käsitteli tätä samaa asiaa, pyrki puuttumaan siihen, ja muun muassa korkosääntelyä kiristettiin. On erittäin ilahduttavaa, että myös istuva hallitus on ottanut ylivelkaantumisongelman vakavasti, siinä te olette oikealla asialla. Oli hyvä kuulla ministerin sanovan, että esimerkiksi ministeri Häkkäsen viime kaudella esiin tuoma positiivisen luottorekisterin hanke etenee ja sitä valmistelette. Samaan hengenveetoon rohkaisisin, kuinka tästä eteenpäin: voisitteko tarkastella, kuinka lisätä talouskasvatusta kouluissamme, sillä nuorena saatu oppi varmasti auttaisi tässäkin asiassa?

Pikavippiasia on kyllä se kaikkein suurin murheenkryyni. Edustaja Niikko kiinnitti huomiota siihen, että vuodesta 2011 olemme täällä yrittäneet sitä kuriin saada, mutta tuntuu, että ongelma menee vain pahemmaksi. [Puhemies koputtaa] Ministeri Henriksson, sanoitte, että tarkoitus olisi saada pikavippifirmat finanssilainsäädännön piiriin. [Puhemies ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

puttaa] Voitaisiinko tosiaan mennä siihen suuntaan, että pikavippifirmoja kohdeltaisiin kuin pankkeja ja heitä koskeva säätely olisi yhtä tiukkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Rajoituksia myös puheaikoihin. Se on 1 minuutti edelleen.

15.01 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustelomme todella tärkeästä asiasta. Ylivelkaantuminen on todella iso ongelma niin yksittäisille kansalaisille, perheille kuin myöskin koko kansantaloudelle. Ylivelkaantuminen on myöskin iso sosiaalinen ongelma. Ylivelkaantumisen kierteestä pois pääseminen on todella haasteellista, ja se vaatii niiltä henkilöiltä tai yrityksiltä, jotka ovat joutuneet siihen, todella paljon uskoa ja luottamusta myöskin tulevaisuuteen.

Ministeri Henriksson toi esille monia tärkeitä hallituksen esityksiä, joita viedään eteenpäin. Oikeastaan kolme niistä on käsittääkseni oikeastaan lähes tärkeysjärjestyksessä: positiivisen luottorekisterin käyttöönotto, sitten on pikaluottolainsäädännön tiukentaminen ja talous- ja velkaneuvonnan vahvistaminen. Kaiken kaikkiaan tarvitaan neuvontaa, lakimuutoksia [Puhemies koputtaa] ja myöskin talousosaamisen lisäämistä kansalaisille.

15.02 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pikavippi on tosiaan nykyään liian usein köyhän viimeinen oljenkorsi, ja siksi on hienoa kuulla, että sosiaalinen luototus etenee. Velkaantumisen ennaltaehkäisyssä on tehtävä eri ministeriöiden välistä yhteistyötä ja johdonmukaista politiikkaa, ja siksi olisikin suotavaa, että köyhyyttä ennaltaehkäistäisiin, koska kuten on tullut esille, tavalliset arjen menot, kuten vuokra ja lääkekulut, ovat usein se kaikkein tyypillisin syy pikavipin ottamiseen. Tämän vuoksi olisikin tärkeää, että aina kun lakiesityksiä tehdään, arvioitaisiin lakien tulonjakovaikutukset, mikä usein on liian heppoisesti tehty, ja sen vuoksi me tarkastusvaliokunnassa olemme tilanneet selvityksen siitä, miten voitaisiin parantaa lainsäädännön valmistelun laatua nimenomaan huolella tehtyjen vaikutusarviointien kautta.

Kiinnittäisin huomiota asiakasmaksulakiin, kun sen kohdalta olen nyt kuullut, että se pienentäisi erityisesti [Puhemies koputtaa] 75 vuotta täyttäneiden ihmisten tuloja. Pitääkö tämä paikkansa? Jos pitää, niin tämä on erittäin huolestuttava uutinen.

15.04 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnäkin aloitteen tekijälle. Tämä on erittäin tärkeä asia, että keskustellaan ylivelkaantumisen tilanteesta. Tämä on aiheuttanut erittäin paljon probleemia perheissä ja ihmisille erittäin paljon vaikeuksia, ja siksi on otettu myös hallitusohjelmaan mukaan, että selvitetään tätä ylivelkaantumisen problemaa. Tässäkin asiassa pitää kyllä paikkansa se, että pankki ja velkojat muistavat vaikeinakin aikoina, ja se aiheuttaa silloin lisää probleemia niille ihmisille, jotka ovat velkaantuneet, ja siksi tarvitaan aika laajamittaista velkaneuvontaa. Esimerkiksi meillä Varkaudessa on kunnan omalla toiminnalla vielä jatkettu velkaneuvontatilannetta. Minä kysyisin ministeriltä: kuinka paljon pystyttäisiin tukemaan kuntia, että ne ottaisivat osatyötaakakseen myös velkaneuvonnan?

15.05 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On kansantaloudellinen ongelma, että ulosoton lannistamien, kekseliäiden yrittäjien työpanos jää käyttämättä. Se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

kekseliäisyys jää kansantaloudesta saavuttamatta tai ulosotossa olevien työläisten työpanos jää käyttämättä, ja tämä johtuu kannustinloukusta.

Toivottavasti eduskunta yhdessä päättääkin ajaa näitä suojaosuuden korotuksia. Hallitus on juuri korottanut tätä ulosoton suojaosuutta noin 6 eurolla. Tämä ei kuitenkaan riitä, ei läheskään. Perussuomalaiset esittivät vaihtoehtobudjetissaan, että korotusta olisi tehty tämän vuoden alulle 50 euroa. Tätä korotusta tulee todella jatkaa voimakkaammin. Se täytyy saada takuueläkkeeseen ja korkeammaksi. [Puhemies koputtaa] Voitteko te, arvoisa ministeri ja hallitus, luvata meille nyt tämän?

15.06 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kiitos myöskin omas-
ta puolestani aloitteentekijälle. Tämä on asia, josta on puhuttu pitkään, ihan niin kuin edus-
taja Niikkokin sanoi.

Kun kuunteli ministeri Henrikssonin avauspuheenvuoroa, niin tuntui, että tässähän pa-
jatso tyhjenetään kerralla, niin monta hyvää asiaa tässä nyt viedään läpi. Tämä on asia,
josta ollaan pitkään puhuttu.

Jag vill tacka justitieministern för att vi nu verkligen tar tag i det här problemet. Vi får ett
positivt kreditregister, vi ser över betalningsanmärkningarnas längd och så vidare —
mycket gott görs.

Tässä on puhuttu talousosaamisesta. Edustajat Rantanen ja Kiuru nostivat tämän tärkeän
asian esille. On tietenkin niin, että maksutapahtuma on abstrakti: on vaikea nähdä, miten ne
rahat menevät. Toinen puoli siitä on sitten se, miten niitä rahoja tehdään, ja tässähän halli-
tus on nyt antanut huomattavan lisäpanostuksen Nuori Yrittäjyys -ohjelmalle, joka kertoo
nuorille nimenomaan siitä, miten rahaa tehdään, miten yritystä pyöritetään. Tämä on kui-
tenkin nyt taas tilapäisrahoituksen varassa, ja kysyisin valtiovarainministeriltä: miten me
voisimme varmistaa eduskuntana sen, [Puhemies koputtaa] että Nuori Yrittäjyys -ohjelma
laajenee ja että se voi toimia pitkäjänteisesti pitkälle tulevaisuuteen, ja näin parantaa tilan-
netta nuorten osalta?

15.07 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tärkeä aihe,
joka koskettaa valitettavasti koko ajan suurempaa ja suurempaa joukkoa suomalaisia: yli-
velkaantuminen ja maksuhäiriöt — lähes 1,9 miljoonaa uutta maksuhäiriömerkintää viime
vuonna. Sieltä nostaisin esille erityisesti asiakasmaksut ja niistä vielä erityisemmin sosiaa-
li- ja terveydenhuollon asiakasmaksut. Vuonna 2018 vireille tulleita ulosottotapauksia
näistä palveluista yhteensä liki 387 000.

Muutama vuosi sitten kävi niin, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja koro-
tettiin. Vuoden 2016 alusta muun muassa tasasuuruisten terveyspalvelujen maksuja koro-
tettiin. Se tarkoitti käytännössä sitä, että sairaalavuorokausi maksoi monille edellisenä
vuonna 38 euroa 10 senttiä ja seuraavana vuonna vuoden alusta 49 euroa 50 senttiä. En sii-
hen nähden ihmettele, että nämä luvut ovat tällaisia.

Kiitollisena otan vastaan asiakasmaksulain uudistuksen, ja se on ehdottomasti välttämä-
tön. Ei voi olla niin, että sairastaminen tässä maassa on vain varakkaampien etuoikeus.

15.08 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouk-
sien ylivelkaantuminen on kasvanut koko 2000-luvun ajan, ja siksi on kyllä hyvä, että me

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

tänään pysähdymme tämän äärelle. Me tiedämme myöskin sen, että tämä ei ole mikään selkeä asia, tähän ei ole yhtä yksittäistä ratkaisua, vaan kyse on hyvin monimutkaisesta asiasta, ja siksi kaikkein tärkeintä meidän on katsoa ennaltaehkäisyä. Täällä on käyty erittäin hyvä keskustelu esimerkiksi kouluissa tarjottavasta talousosaamisen vahvistamisesta.

Tämä on myöskin jatkumo työlle, miten puututaan ylivelkaantumiseen, ja oli hienoa kuulla, että edellisen oikeusministerin, Häkkäsen, lanseeraamaa positiivista luottotietorekisteriä ollaan viemässä eteenpäin.

Toivon, että tartutaan myöskin meidän edellisellä hallituskaudella eriarvoisuustyöryhmässä tekemäämme työhön. Siellä esitimme monia hyvä keinoja: selkiinnytetään talous- ja velkaneuvontapalveluitten organisointia, vahvistetaan talousosaamista sosiaalityössä, uudistetaan kuluttajaluottojen myöntämiskäytännöt, kehitetään kohtuuehtoisia luototusvaihtoehtoja pienituloisille — muun muassa täällä mainittua sosiaalista luototusta — [Puhemies koputtaa] ja selvitetään nykyisten velkajärjestelykeinojen kehittämistarpeet ja keinot ohjata talousongelmaisia varhaisemmassa vaiheessa talous- ja velkaneuvonnan pariin. Meillä on paljon hyviä keinoja pöydällä, tartutaan niihin.

15.10 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten ministeri Henriksson totesi avauspuheenvuorossaan, niin yhtä autuaaksi tekevää keinoa tämän ongelman hoitamiseksi ei ole, ja siksi on äärettömän hyvä, että hallitus katsoo tässä nyt tätä kokonaisuutta. Kiitokset lämpimästi siitä.

Edustaja Mäkyinen nosti omassa puheenvuorossaan esille pikavippien aggressiivisen markkinoinnin, ja olen aivan samaa mieltä: se on todella edesvastuutonta toimintaa, siihen täytyy jollakin tavalla puuttua. Tärkeä asia varmasti ovat kuitenkin nämä maksuhäiriömerkinnät. Niiden tulee poistua siinä vaiheessa, kun velka on kuitattu. Edustaja Myllykosken tavoin kannustan kyllä ministeriä siihen, että mikäli mahdollisuuksia on, niin tämä asia tuotaisiin nopealla aikataululla eduskunnan käsiteltäväksi. Myös esille nostettu talouskasvatus on tärkeää, mutta sitä ei voi yksin koulujen vastuulle jättää, vaan myös kodeilla on tässä vastuu, ja näenkin, että Suomeen tarvitaan lisää alkiolaista kohtuullisuutta. Sitä kaivataan tähän maahan.

15.11 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouksien kulusluottokanta on tällä hetkellä arviolta noin 23 miljardia euroa. Pikavipeistä ei valitettavasti ole saatavilla vastaavaa tietoa, koska Tilastokeskus lopetti luottokantatilastonsa julkaisemisen muutama vuosi sitten, mutta pikavippejä voidaan kuitenkin arvioida pikavippiyritysten tilinpäätöstilastojen avulla. Näiden perusteella erityisesti Ruotsista, Norjasta ja Virosta tulevien toimijoiden luotonanto on yli kolminkertaistunut muutamassa vuodessa. Kuten täällä moni edustaja on todennut, viime vuonna voimaan tullut laki ei lopulta kieltänyt pikavippien markkinointia eikä tähän markkinointiin muutenkaan tullut rajoituksia, onneksi kuitenkin korkokatto ja luottokustannusten raja.

Ministeri mainitsi, että hallitus arvioi pikavippien valvonnan siirtämistä Finanssivalvonnan puolelle, ja se on varmasti erittäin hyvä ajatus, mutta kuitenkin haluaisin olla muun muassa edustaja Satosen ja Kiljusen linjalla tässä ja kysyä: uskaltaisiko hallitus ihan oikeasti edetä siinä, [Puhemies koputtaa] että pikavipit kiellettäisiin Suomessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kulmuni on pyytänyt puheenvuoron, 2 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

15.12 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymyksistä ja kommenteista. Ehkäpä aloitan tuosta edustaja Honkosen esiin nostamasta asiasta: kuinka nämä työryhmän esitykset saattaisivat vaikuttaa vaikkapa ensiasunnon ostajiin. Sehän on tietenkin ihan validi huoli, mikä tähän liittyy, ja senpä takia tätä lainsäädäntöä täytyykin tarkasti miettiä, koska ei ole tarkoitus suinkaan tavallisten suomalaisten, asiansa hyvin hoitavien, pankkilainansa, asuntolainansa maksavien ihmisten arkea hankaloittaa. Mutta itse asiassa siinä valmistelussa, mitä on tehty, vaikuttaisi siltä, että se ei niinkään osuisi ensiasunnon ostajiin, vaan ehkäpä enemmänkin muihin lainan hakijoihin, joilla saatetaan ollakin jo korkeampi velkasuhde kuin varsinaisesti ensiasunnon ostajilla. Mutta tarkoitus on ennen kaikkea tietenkin se, että tavallisten asiansa hyvin hoitavien ihmisten, jotka maksavat pankkilainansa, elämää ei ole tarkoitus tässä tehdä vaikeammaksi.

Täällä on paljon kehuttu positiivista luottorekisteriä, ja yhdyn kyllä niihin kiitoksiin ja kehuihin ja toivotan kollegalle kaikkia voimia ja menestystä sen työstämiseen. Valtiovarainministeriön osalta tietenkin tähän liittyy Finanssivalvonnan valvontavastuu. Todellakin on tarkoitus, että paitsi että vuoden 22 alusta pikavippifirmojen valvonta olisi Finanssivalvonnassa, niin myös maksukyvyttömyysriskien hallintaan voitaisiin tehdä täsmennyksiä, mutta positiivinen luottorekisteri on tietenkin tässä kokonaisuudessa varsin keskeinen osa. Valtiovarainministeriössä ovat ne asumiseen liittyvät lainakysymykset, kotitalouksien velkaantuminen, joka aivan oikein, kuten täällä on todistettu, on noussut 2000-luvulla ja viime vuosien aikana. Sitten vielä se pikavippifirmoihin liittyvä lainsäädäntö on oikeusministeriössä, mutta omalta osaltani kyllä tarkoitus on, että niiden firmojen valvonta siirtyy Finanssivalvontaan. Se, mitä muuta voidaan tehdä maksukyvyttömyyden riskien hallinnan täsmenämiseksi, tulee eduskunnan käsittelyyn sitten ensi vuoden kuluessa.

15.14 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että kerrankin on aihe, joka yhdistää meitä kaikkia eikä keskustelu ole lainkaan repivää.

Minä haluaisin nostaa esille nuorten ylivelkaantumisen. Me tiedämme, että varhainen velkaantuminen riistää nuorelta tulevaisuudennäkymät ja on erityisen suuri riski syrjäytymisen kannalta. Ministeri Henriksson nostikin lasten, alaikäisten velkaantumisen esille. Velkaantuminen saattaa alkaa esimerkiksi silloin, kun vanhempi jättää maksamatta nuoren nimiin ottamiaan laskuja tai ottaa tämän nimissä lainaa. Tästä ilmiöstä me tiedämme edelleenkin aivan liian vähän. Ylisukupolvinen velkaantuminen tapahtuu siis niin, että velkaantuminen tapahtuu vanhemman tai muun läheisen toimesta, kun nuoren nimiin otettuja laskuja tai lainoja jätetään maksamatta ja velat realisoituvat lapsen täysi-ikäistyessä. Käytännössä on siis kyse taloudellisesta hyväksikäytöstä, jonka edessä nuoret ovat usein hyvin haavoittuvassa asemassa, sillä kynnyks rikosilmoituksen tekemiseen nousee sen mukaan, mitä läheisempi henkilö tekijä on. [Puhemies koputtaa] Ministeri Henriksson, tiedustelin, millä tavoin hallitus aikoo tähän ongelmaan puuttua.

15.15 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on ollut hengeltään hyvin yksituumaista, ja kiitän edustaja Elomaata hyvin valmistellusta aloituksesta. Tässä on varmasti kaikki tärkeät näkökulmat tuotu esille, ja niinpä en itse ryhdy toistamaan samoja asioita, vaan otan esille yhden asian, joka nousi tässä keskustelussa. Se oli edustaja Mäkisalo-Ropposen puheenvuoro, jossa hän esitti kysymyksen, miten on mahdollista, että nykyisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain — muistaakseni

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

10 §:n — kohtaa, jossa on huojentamismahdollisuus, ei käytännössä kovin paljon käytetä. Olen itse ollut 30 vuoden ajan sellaisissa virkatehtävissä, joissa usein esittelin päättäjille, että meneteltäisiin niin kuin tämä laki mahdollistaa. Käytännössä kuitenkin törmättiin yleensä voimakkaaseen vastustukseen. Sekä sairaaloiden että terveyskeskusten virkakunnan taholta sanottiin, että eivät nämä ole mitään sosiaalitoimistoja. Eli on helpompi tehdä niin, että pannaan maksut vain sinne maksettaviksi ja sitten muut viranomaiset hoitavat tätä perintää. Myös poliittiset päättäjät suhtautuivat hyvin kriittisesti siihen, [Puhemies koputtaa] että tehtäisiin tällä tavalla. Eli lainsäädäntö on tärkeä, [Puhemies koputtaa] mutta käytäntö on usein myös aika ongelmallinen.

15.17 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotitalouksien ylivelkaantuminen on vakava ongelma. On selvää, että esimerkiksi suomalaisten taloustaitoja tulee vahvistaa perusopetuksessa ja toisella asteella. Ei pidä toisaalta ylireagoida erityisesti asuntolainojen osalta. Valtiovarainministeri nosti esille enimmäisvelkasuhteen eli velkakaton, joka esityksen mukaan olisi neljä ja puoli kertaa kotitalouden vuoden bruttotulot. Se koskisi siis myös asuntolainoja. No, asiantuntijat ovat nostaneet esille tämän velkakaton ongelmat, jotka koskevat korostuneesti pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoita. Se vaikuttaisi muun muassa työvoiman sijoittumiseen ja pahentaisi kohtaanto-ongelmaa. Tiukka velkakatto syrjäyttäisi myös merkittävän osan keskituloisista kotitalouksista pääkaupunkiseudun omistusasuntomarkkinoilta. Samalla asuntojen omistus keskittyisi nykyistä vahvemmin riskisijoittajille. Järjestelmän riskit voisivat tätä kautta jopa lisääntyä. [Puhemies koputtaa] Asuntomarkkinoita ei saa ylisääntelyllä sössiä.

15.18 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet jätimme viime syksynä valiokunnassa lausuman, missä esitettiin, että asiakasmaksukattoihin liittyvät ongelmakohdat selvitetään. On hyvä, että hallitus on kuullut tämän meidän lausumamme. Me esitimme siellä myös, että eläkeläisten ulosottojen ennaltaehkäisemiseksi laadittaisiin erillinen toimintaohjelma. Mitä mieltä olisitte, ministeri, tällaisesta? Eläkeläisten maksuhäiriöt ovat nimittäin kasvaneet runsaasti. Arjen kulut ovat usein liian korkeat, ja hintojen nousu vaikuttaa pienituloisen kukkarossa. Liikkuminen, asuminen, sähkö, lämmitys — kaikki nämä seikat johtavat siihen, että monesti eläkeläinen joutuu ottamaan sen pikavipin, jotta selviää arjen kustannuksista.

Myös kotimyynnistä on tullut paljon palautetta. Se on hyvin aggressiivista, ja moni ikääntynyt voi joutua aivan kuin vahingossa jonkun suuremmankin ostoksen kohteeksi. Mitä näille kaikille olisi tehtävissä, hyvä ministeri?

15.19 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu aika laadukkaastikin velkaantumisesta, ja kiitän ministeriä siitä, että ongelman kompleksisuus on ymmärretty.

Edustajakollega Soinikoski linjasi näistä juurisyistä, joista on tänään ehkä puhuttu vähemmän. Olen samaa mieltä siitä, että pikavipit ja kulutusluotot ovat ongelma, mutta meidänhän pitää pohtia myös sitä, miksi niitä otetaan, ja edustaja Soinikoski linjasi näistä juurisyistä erittäin hyvin: voi olla muuttunut elämäntilanne, päihteet, pelaaminen. Täällä tänään ei ole puhuttu esimerkiksi tästä pelaamisesta. Siis aina kun me käymme kaupassa tai huoltamolla tai kioskillä, siellä on näitä hyvän tahdon pelejä — rikastu tällä tavalla, tämä on se tapa, jolla sinun oma taloutesi saadaan kuntoon. Tämä on yksi niistä juurisyistä, mis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

tä meidän pitäisi keskustella: minkä takia tässä yhteiskunnassa ihannoidaan uhkapelaamista, minkä takia se on niin hieno juttu ja se on se tapa vaurastua? Jos yrität tai urheilet, niin sinua kyllä kadehditaan, [Puhemies koputtaa] mutta jos voitat lotossa, niin tosi hieno juttu.

15.20 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeä erottaa pikavipit asuntoveloista, ja kuten tuossa aikaisemmin totesin, suomalaiset maksavat asuntovelat edelleen kohtuullisen hyvin pois. Niihin sosiaalisiin haasteisiin, joita liittyy suhteellisen pieniinkin velkoihin, tämä eduskunta haluaa puuttua. On todella tärkeää, että nyt löydämme ne keinot tukea ihmisiä ja poistamme maksuhäiriömerkinnät ajoissa, kun asiat on hoidettu, mutta ei tule kohtuuttomasti vaikeuttaa asunnon hankintaa. Jo nyt näemme tilastoista, että vuokra-asuntomarkkinat ovat yhä enemmän ulkomaisten sijoittajien käsissä, ja tämä on se riski, joka liittyy monien muiden haasteiden lisäksi siihen, jos me alkaisimme rajoittaa keskituloisten mahdollisuuksia hankkia oma asunto.

15.21 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Moni perhe ylivelkaantuu myös ilman tarkoitusta ja yllättäen. Ajatellaan vaikka, että perhe ottaa kohtuullisen lainan ja ostaa omakotitalon, mutta sitten se myöhemmin osoittautuuikin hometaloksi, vaikka siellä olisi tehty tarkastuksia ja tutkimuksia. Sitten tulee vuosien oikeudenkäyntikäsittelyt siitä, saatko sinä korvauksia, ja jossain välissä rahat ja voimavarat voivat loppua, ja siitä jäävät velat ja se kivijalka, talo pitää purkaa. Tätä kautta nykypäivänä moni on ylivelkaantunut.

Sitten taas toisessa päässä puhutaan siitä, miten nuorisokin velkaantuu. Ajatellaan, että kun monia lapsia koulukiusataan — sulla on noin huono, halpa puhelin, sulla on tollaset vaatteet, ei oo muotivaatteita — niin se lapsi ajattelee, että hän haluaa nostaa omaa imagoansa, ja ottaakin sitten pikavippejä heti kun hän saa tai ostaa uuden puhelimen kalliilla osamaksulla. Ajatellaan, että se osamaksuhan ei olekaan velkaa, että ne ovat vain maksuja, mitkä tulevat tulevaisuudessa sitten eteen. Tätä kautta sitten aletaan ostaa huonekaluja osamaksulla, [Puhemies koputtaa] tulee sellainen kierre.

15.22 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty erittäin arvokasta ja hyvää keskustelua siitä, miten ylivelkaantumiseen voidaan puuttua. Samoin on tullut esille se, että valtiovarainministeriössä on istunut työryhmä, joka on pohtinut esityksiä kotitalouksien velkaantumisen ehkäisemiseksi. On totta, että tämä velkaantuminen on iso asia ja siihen täytyy puuttua, mutta suurimmat syyt kotitalouksien velkaantumisen taustalla ovat nimenomaan kulutusluotot, kuten esimerkiksi pikavipit, ja taloyhtiölainojen kasvanut osuus. Siksi olisi johdonmukaista tehdä toimia, joilla puututaan näihin ongelmiin. Sen sijaan, herra puhemies, nyt esitetään sellaisia toimia, jotka johtaisivat asuntoluottojen saannin merkittävään kiristymiseen, esimerkiksi velkakaton käyttöönottoa. Tämä entistä tiukempi sääntely iskisi rajuimmin nuoriin ensiasunnon ostajiin, joiden keski-ikä on jo noussut 29 vuoteen, ja toivon todella, [Puhemies koputtaa] että hallitus luopuu tämän velkakaton valmistelusta.

15.23 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käsitelty varsin ansiokkaasti monissa puheenvuoroissa pikavippejä, mutta voi olla niin, että suurempi kansantalouden riski kuitenkin kytkeytyy asuntolainakantaan. Suomen Pankin va-
kausarvion mukaan 20 vuoden aikana kotitalouksien velat suhteessa tuloihin ovat kasva-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

neet kaksinkertaisiksi, ja aika pitkälti tämä liittyy asuntolainoihin. Kuukausittaiset maksuerät ovat pysyneet matalina, kun korot ovat matalat ja laina-ajat ovat pidentyneet. Mutta jos suurimmissa kaupungeissakin asuntojen hinnat alkaisivat syystä tai toisesta laskea — esimerkiksi asuntorahastot ovat melkoinen riski — niin silloin tietysti pankit alkavat pyytää lisää vakuuksia ja ongelma on valmis, vaikka korkotasokin olisi kohtuullinen.

15.24 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä olen iloinen siitä, että täällä on käyty hyvä keskustelu tärkeästä aiheesta, ja erityisen iloinen olen siitä, että hallitus on nyt tosiaan ryhtymässä monin tavoin toimiin.

Kuten täällä on todettu, ennaltaehkäisy on keskeistä. Nyt tehdään paljon nimenomaan sen eteen. Esimerkiksi tämä positiivinen luottorekisteri ja talousosaamisen vahvistaminen laajalti ovat tapoja auttaa estämään näiden ongelmien syntymistä.

Myös nämä hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet ylivelkaantuneiden asemaan liittyen ovat meille vasemmistoliitossa erittäin tärkeitä — esimerkiksi ulosoton suojaosan korottaminen, maksuhäiriömerkintöjen keston lyhentäminen, talous- ja velkaneuvonta ja velkajärjestelyjen saatavuuden parantaminen. Nämä ovat konkreettisia ja vaikuttavia toimia, joilla parannetaan ihmisten elämää. Kiitos siitä.

Mutta lopulta ylivelkaantumisen ehkäisyssä on paljon kyse samasta työstä kuin köyhyyden vähentämisessä. [Puhemies koputtaa] Siksi näiden täsmätoimien rinnalla me tarvitsemme vahvaa perusturvaa, me tarvitsemme kohtuuhintaisia julkisia palveluja ja näitä muita toimia, [Puhemies koputtaa] joita hallitus tekee.

15.25 Jukka Mäkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen yksi tämän edustaja Elomaan tärkeän lakialoitteen allekirjoittajista. On selvää, että suomalaisten kotitalouksien velkaantumista tulee hillitä erilaisilla tavoilla, ja uskon, että pitkässä juoksussa suomalaisten velkaantumista saadaan hillittyä määrätietoisilla toimilla valtiovallan taholta. Esimerkiksi ostovoiman parantaminen verouudistuksella ja taloustaidon laittaminen pakolliseksi oppiaineeksi peruskouluihin olisivat tehokkaita keinoja velkaantumisen hillitsemiseksi.

Myös valtiovallan on syytä näyttää esimerkkiä vastuullisesta taloudenpidosta. Suomen valtionvelka on yli 100 miljardia, ja summa kasvaa koko ajan. Onkin paikallaan tehdä kokonaistaloudellisia muutoksia niin tavallisen kansalaisen velkaantumisen hillitsemiseksi kuin myös valtion velanoton hillitsemiseksi.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Kun valtio näyttää esimerkkiä omilla vastuullisilla julkisen talouden tasapainottamisen toimenpiteillään, niin kansalaistenkin on luontevampaa miettiä [Puhemies koputtaa] omia kulutustottumuksiaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Henriksson, 2 minuuttia. [Anna-Maja Henriksson: Saanko kolme?] — Saatte kolmannenkin.

15.27 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: — Kiitos. — Kiitos oikein hyvästä keskustelusta. Aloitan pikavipeistä. Olette oikeassa: meillä on ongelma. Ja niin kuin sanoin alussa, nyt seurataan, mitä tästä edellisestä uudistuksesta seuraa. Minulla on valmiuksia siihen, että jos on tarvetta, niin sitten mennään kiristämään markkinointilainsäädäntöä. [Vasemmalta: Hyvä!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

Sitten edustaja Niikko kyseli siitä, mitä tapahtuu niille, jotka eivät ole tässä ryhmäkanteessa mukana. No, nyt on niin, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto on julkaissut erilliset ohjeet muille kuin mahdollisen ryhmäkanteen piiriin kuuluneille luottoja ottaneille siitä, miten voi vaatia pikaluoton kustannusten alentamista. Sinne kotisivuille katsomaan, sieltä löytyy vastaus.

Paljon on kysytty myös velkaneuvonnasta ja siitä, miten me pystymme paremmin kuin tänä päivänä ennaltaehkäisemään sen, että ihmiset joutuvat hankaluuksiin. Se on mielestäni äärimmäisen tärkeä asia, ja juuri sen takia hallitus nyt panostaa velkaneuvontaan enemmän kuin aikaisemmin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että me varaamme nyt tälle vuodelle, jos muistan oikein, miljoonan enemmän ja seuraavina vuosina vielä vähän enemmän, jotta me pystymme palkkaamaan noin 19 uutta työntekijää, jotka tekevät velkaneuvonnassa töitä oikeusaputoimistoissa kaikissa maamme oikeusapupiireissä, joten tämäkin on konkreettinen toimenpide, johon hallitus on nyt ryhtynyt.

Tärkeätä on se, että velkaneuvontaa on saatavilla silloin, kun sitä tarvitaan, ja sen takia tässä mietitään nyt myös uudenlaisia toimintatapoja. Niin kuin mainitsin, tällainen velkaneuvonnan chat-palvelu on jo avattu, ja se on tätä päivää.

Positiivisesta luottotietorekisteristä on ollut paljon kysymyksiä, myös maksuhäiriömerkinnöistä. Aiheellisia kysymyksiä: miksi se kestää? Se kestää sen takia, että se on äärettömän hankala lainsäädäntöhanke. Ymmärrätte, että kun puhumme koko kansakuntamme — kaikkien meidän — veloista, niin se ei ole mikään pikku juttu. Siihen positiiviseen luottotietorekisteriin tulee meidän kaikkien luottotiedot — kaikki — ja jotta se olisi vedenpitävä, niin tätä valmistelua pitää tehdä varsin huolellisesti. Tämä on oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön yhteishanke. Tähän kytketään myös meidän tulorekisterimme. Elikkä sen takia se on tärkeätä, että hallitus on linjannut, että tämä rekisteri on julkisen vallan ylläpitämä. Me emme ota sitä riskiä, että nämä tiedot joutuisivat väärin käsiin.

Mutta sinä päivänä, kun meillä on tämä rekisteri, se myös antaa luotonantajille mahdollisuuden saada kokonaiskäsitys ihmisen taloudellisesta tilanteesta, ja silloin me emme tarvitse maksuhäiriömerkintöjä tai rekisteriä samalla tavalla kuin tänä päivänä. Silloin on myös mahdollista luopua maksuhäiriömerkinnöistä. Sen takia nämä asiat liittyvät vakavasti ja tiiviisti yhteen. Tätä pystymme varmasti kääntämään ja vääntämään teille vielä tarkemmin rautalangasta. Mutta me emme viivytä tätä sen takia, että se olisi hauskaa, vaan sen takia, että me haluamme tehdä huolellista työtä.

Sitten mahdollisuudesta uuteen alkuun: Minä luulen, että tästä keskustelusta jää käteen myös se, että meidän pitää saada aikaiseksi semmoinen asenneilmapiiri, että me yritämme auttaa niitä kanssaihmiä, jotka ovat hankalassa taloudellisessa tilanteessa, jotta he eivät kokisi, että he eivät uskalla puhua näistä ongelmista. Kanssaihmiä tarvitaan joka päivä, ja myös niiden, jotka kärsivät taloudellisista ongelmista, pitää tuntea, että uskaltaa puhua tästä ja uskaltaa myös avautua. Minä luulen, että silloin me olemme oikealla tiellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän tästä aiheesta vielä yhden puheenvuoron. Keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Elomaa.

15.32 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kiitän kaikkia edustajia. Jokaisen edustajan puheenvuoro oli kyllä kymppin arvoinen. Ja kiitän myös ministeri Henrikssonia siitä, että hän antoi melko hyvät vastaukset näihin kysymyksiin, ja toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 9/2020 vp

von, että nämä edistykset ja uudistukset viedään siellä hallituksessa eteenpäin ja että ne tulevat pikaisesti käytäntöön.

Nostan vielä yrittäjät ja konkurssin tehneet esille. Häpeä taloudellisesta epäonnistumisesta ei saa merkitä sitä, että koko tulevaisuus romahtaa. Tämä velkajärjestely, velkaneuvontatuki heidän kohdallaan ei toimi tasapuolisesti ympäri maata. Nuoret, eläkeläiset, pikavipit — nämä ovat isoja asioita, myös maksuhäiriömerkinnän poistuminen nopeasti sieltä rekisteristä, kun velat on maksettu. Ministeri Henriksson selitti, minkä takia se kestää, mutta toivoisin, että sitä nopeutettaisiin kuitenkin.

Vielä kerran kiitos. Meidän kaikkien tarkoitus on se, että jokainen suomalainen pystyy jatkamaan elämäänsä ja hoitamaan velvoitteensa, mutta niin, ettei turhia kärsimyksiä ole. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.